

Bendrojo Teismo **sprendimai**

bylose T-115/23 | *Debreceni Egyetem / Taryba*, T-132/23 | *Óbudai Egyetem / Taryba*, T-133/23 | *Állatorvostudományi Egyetem / Taryba*, T-138/23 | *Semmelweis Egyetem / Taryba*, T-139/23 | *Miskolci Egyetem / Taryba* ir T-140/23 | *Dunaújvárosi Egyetem / Taryba*

Pranešimas spaudai Nr. 136/26

2026 m. rugsėjo 30 d., Liuksemburgas

Teisinė valstybė: Bendrasis Teismas atmetė šešių Vengrijos universitetų ieškinius dėl draudimo iš Sąjungos biudžeto finansuoti viešojo intereso patikos fondus arba jų valdomus subjektus.

Priimdamas tokį sprendimą jis paaikškino, kokiomis sąlygomis taikomos Sąjungos biudžeto apsaugos priemonės, priimtose remiantis Teisinės valstybės sąlygų reglamentu.

2021 m. daugumos Vengrijos aukštojo mokslo įstaigų, kurias anksčiau valdė valstybė, steigimo ir valdymo teisės buvo perduotos viešojo intereso patikos fondams.

Siekdama apsaugoti Sąjungos biudžetą nuo teisinės valstybės principų pažeidimų Vengrijoje, Europos Sąjungos Taryba, remdamasi Teisinės valstybės sąlygų reglamentu¹, priėmė sprendimą², kuriame, be kita ko, įtvirtinta nuostata, draudžianti Europos Komisijai vykdančią Sąjungos biudžetą užmegzti teisiniais įsipareigojimais grindžiamus santykius su viešojo intereso patikos fondais arba jų valdomais subjektais.

Tokiomis aplinkybėmis šeši Vengrijos universitetai paprašė Europos Sąjungos Bendrojo Teismo panaikinti šią nuostatą. Jie rėmėsi iš esmės panašiais pagrindais, tačiau kai kurie iš jų buvo pateikti ne visuose ieškiniuose. Šie pagrindai buvo grindžiami, be kita ko, tuo, kad Taryba neturėjo kompetencijos priimti ginčijamos nuostatos (T-115/23), pažeista pareiga motyvuoti (T-132/23 ir T-138/23), pažeistu Teisinės valstybės sąlygų reglamentu, be kita ko, nebuvo atitinkamų subjektų padarytų atskirų teisinės valstybės principų pažeidimų (T-132/23 ir T-138/23) ir ryšio tarp galimų teisinės valstybės principų pažeidimų ir jų poveikio Sąjungos biudžetui (T-132/23 ir T-138/23), pažeistu proporcingumo principu, akademinė laisvė³ (T-115/23), taip pat laisvė teikti paslaugas ir SESV 165 bei 179 straipsniais (T-115/23).

Bendrasis Teismas atmetė šešis ieškinius dėl panaikinimo.

Pirma, dėl tariamo **Tarybos kompetencijos priimti ginčijamą nuostatą nebuvimo** Bendrasis Teismas nusprendė, kad Taryba pasinaudojo išimtinė kompetencija, susijusia su biudžeto sudarymu ir vykdymu, o ne kompetencija švietimo ir mokslinių tyrimų srityse. Be to, kadangi Sąjunga bet kuriuo atveju turi papildomą ir pasidalijamąją kompetenciją šiose srityse, ji neabejotinai gali laikinai sustabdyti su programomis, kaip antai „Erasmus+“ ir „Europos horizontas“, susijusio jos biudžeto vykdymą tam tikrų valstybių narių atžvilgiu, be kita ko, teisinės valstybės principų pažeidimo atveju.

Antra, dėl pareigos motyvuoti pažeidimo Bendrasis Teismas pažymėjo, kad **Taryba pakankamai detaliai ir išsamiai išdėstė priežastis, dėl kurių buvo priimta ginčijama nuostata**. Iš jos sprendimo matyti, kad teisinės valstybės principų pažeidimas padarytas **esant faktinei situacijai ir galiojant Vengrijos teisės aktams**, kurie neužkerta kelio aukščiausiesiems pareigūnams, įskaitant aukščiausiuosius politinius vadovus, priklausyti viešojo intereso patikos fondų valdyboms. Šį pažeidimą Taryba įvertino atsižvelgdama į teisinio saugumo principą, vykdomosios valdžios savivalės draudimą ir valdžių padalijimo principą, o nagrinėjamu atveju jis konkrečiai pasireiškė tuo, kad esama galimų interesų konfliktų.

Trečia, dėl Teisinės valstybės sąlygų reglamento pažeidimo Bendrasis Teismas visų pirma priminė, kad **Sąjungos teismas nagrinėjamu atveju vykdo visapusišką**, be kita ko, Sąjungos biudžeto apsaugos priemonių priėmimo sąlygų **kontrolę**.

Be to, dėl **teisinės valstybės principų pažeidimo buvimo** Bendrasis Teismas nusprendė, kad Teisinės valstybės sąlygų reglamentas apima tiek atskirus, tiek sisteminius teisinės valstybės principų pažeidimus. Jis konstatavo, kad nagrinėjamu atveju pažeidimas yra sisteminio pobūdžio, nes **Vengrijai nuolat nepavyksta užkirsti kelio sprendimams, priimamiems pažeidžiant interesų konfliktų srityje taikytiną teisę, nėra galimybių ar noro tai padaryti**. Todėl išvada, kad buvo pažeisti teisinės valstybės principai, padaryti nereikėjo įrodyti atskirų pažeidimų ir šių principų pažeidimas buvo pakankamai teisiškai nustatytas.

Galiausiai Bendrasis Teismas nusprendė, kad **tarp teisinės valstybės principų pažeidimų ir poveikio Sąjungos biudžetui egzistuoja realus ir pakankamai tiesioginis ryšys**. Iš tiesų viešojo intereso patikos fondai, o kartu ir jų valdyboms priklausantys aukščiausieji pareigūnai ir politiniai vadovai, turi reikšmingus įgaliojimus spręsti tokių aukštojo mokslo įstaigų, kaip ieškovai, biudžeto, veiklos ir organizacinius klausimus. Taigi kyla reali ir didelė rizika, kad priimant sprendimus dėl universitetinių programų ir studijų, Sąjungos finansuojamų mokslinių tyrimų ir plėtros projektų, taip pat atrenkant darbuotojus bus daromas tiesioginis politinis poveikis. Konkrečiau kalbant, Bendrasis Teismas konstatavo, kad įgyvendinant programas „Erasmus+“ ir „Europos horizontas“ viešojo intereso patikos fondai gali atlikti tam tikrą vaidmenį išmokant Sąjungos lėšas galutiniams gavėjams. Būtent programos „Erasmus+“ atveju kyla rizika, kad interesų konfliktai gali trukdyti paramą gaunančių studentų atrankai, be kita ko, parenkant ir abipusiškumo pagrindu pripažįstant reikalavimus atitinkančias studijas kitose valstybėse narėse, todėl šiame atrankos procese gali būti veiksmų, neapsiribojančių akademinio nuopelnų vertinimu. Atsižvelgdama į plačiai taikomą politinę kontrolę ir interesų konfliktų riziką Taryba Bendrajame Teisme patvirtino, kad visiems vidaus procesams, akademinėms procedūroms ir valdymo struktūroms, susijusiems su Sąjungos lėšų naudojimu, gali būti daroma išorės įtaka, o tai gali lemti netinkamą Sąjungos lėšų naudojimą. Sąjungos finansinių interesų apsauga reiškia, kad jos finansiniai ištekliai negali būti naudojami siekiant finansuoti subjektus, kurių veikimo būdai pažeidžia teisinės valstybės principus.

Ketvirta, dėl ginčijamos nuostatos **proporcingumo** Bendrasis Teismas pažymėjo, kad ji yra proporcinga ir leidžia pasiekti bendrojo intereso tikslą – apsaugoti Sąjungos biudžetą. Bendrasis Teismas visų pirma priminė, kad Teisinės valstybės sąlygų reglamento tikslas yra apsaugoti Sąjungos biudžetą, o ne bausti už teisinės valstybės principų pažeidimus valstybėje narėje. Be to, jis konstatavo, kad neįrodyta, jog yra kita priemonė, kuri būtų mažiau varžanti siekiant šio tikslo. Iš tiesų ginčijama nuostata taikoma tik naujiems teisiniams įsipareigojimams ir nedaro poveikio jos įsigaliojimo dieną jau vykdytoms programoms. Be to, ne viešojo intereso patikos fondų valdomi Vengrijos universitetai, taip pat jų studentai, dėstytojai ir mokslininkai toliau gali naudotis Sąjungos finansuojamomis švietimo ir mokslinių tyrimų programomis. Todėl nedaromas poveikis bendriems lėšų asignavimams. Galiausiai Bendrasis Teismas atmetė argumentą, kad nebuvo atsižvelgta į galimą poveikį galutiniams gavėjams ir naudos gavėjams. Tai, kad į šį poveikį buvo atsižvelgta, matyti, be kita ko, iš to, kad ginčijama nuostata mažiausiai trikdo jos įsigaliojimo dieną jau vykdytas programas ir nedaro neigiamo poveikio Vengrijos pareigoms, susijusioms su atitinkamų programų įgyvendinimu ir lėšų naudojimu, visų pirma galutinių gavėjų ir naudos gavėjų atžvilgiu.

Penkta, Bendrasis Teismas konstatavo, kad **nagrinėjama priemonė nepažeidžia akademinės laisvės**. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas priminė, jog ši laisvė apima reikalavimą, kad aukštojo mokslo įstaigos būtų autonomiškos valdžios institucijų, visų pirma vykdomosios valdžios, atžvilgiu. Nagrinėjamu atveju jis padarė išvadą, kad ginčijama nuostata yra **finansinio pobūdžio priemonė** ir joje nėra **jokio draudimo ar reikalavimo, susijusio su šių įstaigų akademinė ar mokslinė veikla**. Tai, kad valstybėms narėms šiurkščių teisinės valstybės principų pažeidimų atveju, įskaitant atvejus, kai jos įgyvendina savo kompetenciją aukštojo mokslo, profesinio mokymo ir mokslinių tyrimų bei plėtros organizavimo srityje, gali būti taikomos taisomosios priemonės, savaime nėra akademinės laisvės pažeidimas. Iš tiesų tai, kad mokslinių tyrimų ir žinių sklaidos organizacijai, pavyzdžiui, universitetui ar mokslinių tyrimų institutui arba mokslininkams ar mokslinių tyrimų grupėms, atsisakoma skirti finansinių išteklių, savaime nėra akademinės laisvės pažeidimas ar jos apribojimas, jeigu sprendimas atsisakyti juos skirti grindžiamas moksliniais argumentais arba teisės aktų leidėjo nustatytais švietimo, mokslinių tyrimų ir plėtros politikos gairėmis ar kyla iš įstatyme aiškiai nustatytų bendrojo intereso tikslų. Bet kuriuo atveju Bendrasis Teismas pažymėjo, kad, net jeigu ginčijama nuostata suvaržytų akademinę laisvę, ji būtų pateisinama ir proporcinga tikslui apsaugoti Sąjungos biudžetą. Be to, ji leidžia išsaugoti įstaigų autonomiją, sumažina galimybes

vykdomajai valdžiai savavališkai kištis į jų organizavimą ir **taip prisideda prie paties akademinės laisvės ir teisinės valstybės principų laikymosi.**

Šešta, Bendrasis Teismas atmetė pagrindą, susijusį su laisvės teikti paslaugas ir SESV 165 bei 179 straipsnių pažeidimu. Dėl **laisvės teikti paslaugas** jis priminė, kad nors pagal jurisprudenciją į sąvoką „paslaugos“ nepatenka pamokos tam tikrose valstybinėse švietimo įstaigose, kurios finansuojamos iš viešųjų lėšų, Teisingumo Teismas į ją įtraukė pamokas mokymo įstaigose, kurios daugiausia finansuojamos iš privačių lėšų. Nagrinėjamu atveju jokia pateikta informacija neleido Bendrajam Teismui nustatyti, ar aukštojo mokslo įstaigų vykdoma mokymo ir mokslinių tyrimų veikla daugiausia finansuojama privačiomis lėšomis. Taigi Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad ši veikla nėra „paslaugos“, kaip jos suprantamos pagal SESV 57 straipsnį. Bet kuriuo atveju, net jeigu tai būtų paslaugos arba būtų ribojama laisvė teikti paslaugas ar jai kliudoma, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad **ginčijama nuostata siekiama bendrojo intereso tikslo ir ji yra proporcinga.**

Dėl **SESV 165 ir 179 straipsnių** Bendrasis Teismas nurodė, kad nagrinėjamu atveju negalima remtis šiomis nuostatomis, nes jos nėra įvairiems sektoriams skirtos bendrai taikomos nuostatos. Taigi į įvairius šiuose straipsniuose išvardytus aspektus, tikslus ir veiksmus neprivaloma atsižvelgti taikant SESV nuostatas, susijusias su pamatiniu laisvo judėjimo principu. Vis dėlto Bendrasis Teismas pabrėžė, kad pamatinis laisvo judėjimo principas yra ypač svarbus švietimo ir mokslinių tyrimų srityje, be kita ko, atsižvelgiant į tikslą sukurti Europos mokslinių tyrimų erdvę, kurioje mokslininkai, mokslo žinios ir technologijos judėtų laisvai. Bendrasis Teismas patikslino: kadangi Sąjunga sukūrė ir finansuoja programas „Erasmus+“ ir „Europos horizontas“, ji turi užtikrinti ne tik tai, kad skiriant ar atšaukiant stipendijas ir programas, kuriomis siekiama sudaryti sąlygas šių programų naudos gavėjų judumui ir laisvam judėjimui, nebūtų nepagrįstai ribojama teisė laisvai bendradarbiauti tarpvalstybiniu mastu, judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje. Ji taip pat turi užtikrinti, kad, siekiant garantuoti mokslinę ir akademinę kompetenciją, valstybės, gaunančios finansavimą pagal programas „Erasmus+“ ir „Europos horizontas“, gerbtų akademinę laisvę.

PRIMINIMAS: Ieškiniu dėl panaikinimo prašoma panaikinti Sąjungos teisei prieštaraujančius Sąjungos institucijų, įstaigų ir organų teisės aktus. Tam tikromis sąlygomis valstybės narės, Sąjungos institucijos ir asmenys gali, nelygu atvejais, Teisingumo Teisme arba Bendrajame Teisme pareikšti ieškinį dėl panaikinimo. Jeigu ieškinys pagrįstas, teisės aktas panaikinamas. Atitinkama institucija turi pašalinti teisės spragą, kuri gali atsirasti panaikinus teisės aktą.

PRIMINIMAS: Teisingumo Teismui galima paduoti apeliacinį skundą dėl Bendrojo Teismo sprendimo tik teisės klausimais per du mėnesius ir dešimt dienų nuo pranešimo apie tą sprendimą dienos.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Bendrojo Teismo. Faktinės aplinkybės ir teisinis pagrindas pateikiami atsižvelgiant į reikšmingą laikotarpį, remiantis bylos medžiaga.

Visas sprendimų ([T-115/23](#), [T-132/23](#), [T-133/23](#), [T-138/23](#), [T-139/23](#) ir [T-140/23](#)) tekstas ir santrauka, jeigu rengiama, nuo paskelbimo dienos prieinami CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Stefaan Van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170.

Sprendimų paskelbimo posėdžio vaizdai prieinami „[Curia Web TV](#)“ ir „[European Broadcasting Service](#)“ ☎ (+32) 2 2964106.

Likite su mumis!

¹ 2020 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos [reglamentas \(ES, Euratomas\) 2020/2092](#) dėl bendro Sąjungos biudžeto apsaugos sąlygų režimo.

² 2022 m. gruodžio 15 d. Tarybos [įgyvendinimo sprendimas \(ES\) 2022/2506](#) dėl priemonių Sąjungos biudžetui apsaugoti nuo teisinės valstybės principų pažeidimų Vengrijoje.

³ [Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos](#) 13 straipsnis.